

اللهم

www.Ketab.ir

سرشناسه : دیالمه، عبدالحمید، ۱۳۲۳-۱۳۶۰.
عنوان و نام پدیدآور : انسان در قالب زمان / سخنرانی عبدالحمید دیالمه.
مشخصات نشر : قم : نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاهها، دفتر نشر معارف، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری : ۷۶ ص. : ۱۹/۵×۹/۵ س. م.

شابک : 978-600-441-239-1

وضعیت فهرست نویسی : فیپا

موضوع : دیالمه، عبدالحمید، ۱۳۲۳-۱۳۶۰ -- مقاله ها و خطابه ها

موضوع : انسان (اسلام)

Theological anthropology -- Islam -- موضوع

موضوع : انسان -- تکامل -- جنبه های مذهبی -- اسلام

Human evolution -- Religious aspects -- Islam -- موضوع

موضوع : زمان -- جنبه های مذهبی -- اسلام

Time -- Religious aspects -- Islam -- موضوع

شناسه افزوده : نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاهها. دفتر نشر معارف

رده بندی کنگره : BP۲۲۶/۲

رده بندی دیویی : ۲۹۷/۴۶۶

شماره کتابشناسی ملی : ۵۸۰۳۴۱۹

انسان در قالب زمان

سخنرانی شهید دکتر عبدالحمید دیالمه

مکان: دانشکده ادبیات - مشهد

نشر معارف

نشر معارف

دوران در قالب زمان

نویسنده: عبدالحمید دیالمه

تدوین: مرکز نشر آثار و اندیشه‌های شهید دکتر دیالمه

تنظیم: محمد اعتضاد السلطنه

ویراستار: گروه تحریر و پژوهش سام (سید میثم طباطبائی)

صفحه‌آرا: حسین قاسمیان

ناشر: دفتر نشر معارف

نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۹

شمارگان: ۲۰۰۰ جلد

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۴۴۱-۲۳۹-۱

قیمت: ۱۰۰۰۰ تومان

 NashreMaaref

- اراک: ۰۲۸-۳۲۲۲۹۰۸۶ ■ ارومیه: ۰۴۴-۳۲۲۵۶۴۴۱ ■ اصفهان: ۰۳۱-۳۲۲۵۱۳۴۱ ■ اهواز: ۰۶۱-۳۲۲۲۸۰۰۰ ■ ایلام: ۰۸۴-۳۲۳۶۴۸۵۷ ■ بجنورد: ۰۵۸-۳۲۲۳۳۲۷۸ ■ بندرعباس: ۰۷۶-۳۳۶۱۷۵۵۷ ■ بیرجند: ۰۵۶-۳۲۴۲۳۵۱۴ ■ تهران: ۰۲۱-۸۸۹۱۱۲۱۲ ■ رشت: ۰۱۲-۳۲۳۳۳۵۶۹ ■ زاهدان: ۰۵۴-۳۲۲۲۸۸۷۹ ■ زنجان: ۰۲۴-۳۲۳۶۶۶۲۵ ■ ساری: ۰۱۱-۳۲۳۲۳۲۳۰ ■ سمنان: ۰۲۴-۳۲۴۵۱۲۱۱ ■ شهرکرد: ۰۲۸-۳۲۲۵۰۰۰۴ ■ شیراز: ۰۷۱-۳۲۳۶۶۶۱۴ ■ قزوین: ۰۲۸-۳۲۳۴۰۰۷۶ ■ قم: ۰۲۵-۳۲۷۴۲۷۵۷ ■ کرمان: ۰۳۴-۳۲۳۲۱۴۶۶ ■ کرمانشاه: ۰۸۲-۳۲۳۲۸۴۱۱ ■ کرگان: ۰۱۷-۳۲۳۲۷۸۰ ■ مشهد: ۰۵۱-۳۲۲۲۰۱۱۹ ■ یاسوج: ۰۷۴-۳۲۲۲۳۴۰۳ ■ یزد: ۰۳۵-۳۲۴۲۰۳۳۱

مرکز نشر

مرکز نشر آثار و اندیشه‌های شهید دکتر دیالمه تهران: بزرگراه صدر، ابتدای بلوار قیطریه، خیابان شهید تواسی، خیابان شهید صادقی، پلاک ۶، طبقه اول، تلفن: ۰۲۲۲۱۵۷۰۶ و ۰۹۳۵۲۲۲۶۰۶۳

E-mail: info@nashremaaref.ir

www.nashremaaref.ir

■ مقدمه

گام زدن در مسیر احیای اندیشه دینی، لزوماً نیازمند گذر عمر و تجربه‌های طولانی نیست، بلکه درک عمیق رفتارهای پیامبر رحمت صلی الله علیه و آله، امامان شیعه علیهم السلام، دست پرورده‌های آنان و علمای مکتب، می‌تواند در سنین جوانی نیز به دست آید؛ به همین سبب می‌توان در این مسیر، رد پای جوانی مخلص همچون شهید دکتر دیالمه را دید و طنین صدای دردمندش را شنید، آنگاه که حرکت خود را «احیای تفکرات شیعی» نامید.

او همه کس بود و هیچ نبود؛ زیرا با وجود کسب دانشی عمیق در فهم دین، ادعایی نداشت. وی راه میان‌بری را که خود در جوانی برای فهم دقیق دین پیموده بود، سخاوتمندانه به دیگران نیز نشان داد.

شهید دیالمه ادعای عارف‌پیشگی نداشت، اما از معرفت بهره‌مند بود. فیلسوف مسلک نبود، ولی در خردورزی کم‌نظیر بود. دنیاگریز نبود، اما دنیایش با دنیای جوانان

هم‌سن‌وسال‌ش متفاوت بود. مرزبندی‌اش با گروه‌ها و تشکل‌هایی که با اسلام زاویه داشتند، روشن بود و در عین حال، بیش از خود آنان، بر افکار انحرافی و اندیشه‌های باطلشان تسلط داشت. پشتوانهٔ صلابتش در روز، اشک‌های عاجزانهٔ شب‌هایش بود.

او رسول اندیشه‌ای بود که آن را با همهٔ وجود باور داشت؛ مُرّوَج مکتبی بود که خود تربیت یافتهٔ آن بود و راهبر راهی که پیش از دیگران رهرو آن بود.

بصیرت دینی، بی‌اعتنایی به دنیا، حرص و ورزیدن برای هدایت دیگران، تواضع و مهربانی، دانش وافر، سعهٔ صدر، شجاعت و مَنشی توأم با وقار، تنها بخشی از کاریزمای شخصیت پرنفوذ او بود؛ چنان‌که حتی آنان که طالب راه او نبودند، خودش را می‌خواستند!

آغاز درخشش شهاب وجودش، در سال‌های اوج‌گیری اختناق و استبداد رژیم منحوس پهلوی در این آب و خاک بود و اوج نورافشانی‌اش در بحبوحهٔ شبیخون براندیشهٔ نسلی بود که اگر جهت نمی‌یافت، به تاراج افکار شیطانی و التقاطی می‌رفت.

سال‌های ۱۳۵۶ تا ۱۳۵۷ نقطهٔ عطف انقلاب اسلامی است؛ زیرا در آن سال‌ها، اسلامیت نهضت در حال هویت‌یابی بود و انقلابیون مسلمان در حال نیرومند شدن بودند. شعارهای اسلامی و خط‌مشی رهبر کبیر انقلاب، حضرت امام خمینی علیه‌السلام، برای توده‌های مردم بیش از پیش اهمیت

می‌یافت و گرایش‌ها به سمت وسوی بازفهمی ارزش‌های اسلامی در اوج بود.

این گرایش و اقبال عمومی در فضای اجتماع، به‌ویژه در میان قشر دانشجو و فرهیخته، بستری را برای افراد و گروه‌های مختلف مهیا می‌کرد تا خواسته‌های حزبی، فردی و گروهی خود را با شکلی از دین پیامیزند و به جامعه عرضه کنند.

نامتوازن بودن رشد سیاسی جوانان با رشد دینی آنها، درست اندیشیدن را در معرض تهدید سیاست‌زدگی قرار داده بود؛ به‌گونه‌ای که جریان‌های ناسالم سیاسی، با برچسب‌های مذهبی، هریک از افراد جامعه را به راهی که خود می‌خواست، فرامی‌خواند. گروهک‌های انحرافی می‌کوشیدند بر جایگاه‌های فرهنگی و انقلابی، قدرت و تسلط یابند و این همان چیزی بود که شهید دیالمه را درباره آینده اسلام و انقلاب اسلامی به شدت نگران می‌کرد؛ یعنی افتادن انقلاب به دست ناهلان! دیالمه با نگاه جامعه‌ش به ضعف‌های فکری و انحراف‌های موجود در جامعه آن روز، چاره را در دو حرکت همسو دید:

۱. تدوین مفاهیم صحیح دینی و تبیین آن برای نسل

جوان؛

۲. به نقد کشیدن اندیشه‌های انحرافی و التقاطی.

او سنگ‌سازی برای حفظ و اعتلای اندیشه دینی را از آشفته‌ترین بازار آن روز، یعنی دانشگاه، آغاز کرد. «معیار بخشی» ویژگی مهم کلاس‌های درس شهید دیالمه بود تا مخاطبان‌ش را با شاخص‌ها و موازین دینی آشنا سازد؛ با این هدف که در

دام گروه‌ها و جریان‌های ضد اسلامی مطرح آن روز جامعه گرفتار نشوند.

باید توجه کرد که مخاطبان شهید دیالمه، نسل جوان دانشگاهی بودند که اطلاعات دینی آنها اندک بود و معیاری برای شناخت حق از باطل نداشتند؛ از این رو نگاه شهید دیالمه، موضوع محور نیست تا هر بحثی که خود بر آن تسلط دارد، بیان کند، بلکه مسئله محور است. او بیش از آن که بیندیشد چه بگوید، در پی آن است که چرا بگوید و محتوایی که در کلاس درس او مطرح می‌شود، پاسخ‌گوی کدام نیاز مخاطب است.

مروری بر عناوین سخنرانی‌های شهید، اثبات‌کننده همین حقیقت است. او با طرح مباحثی چون: **انسان خلوت و خلوت انسان**، **طراح هدایتی**، **مذهب در بوتۀ تاریخ**، **انسان در قالب زمان**، و **الیناسیون (از خود بیگانگی جامعه)**، در پی ترسیم انسان‌شناسی اسلامی و نقش مذهب در زندگی آدمی بود و در این باره، دیدگاه‌هایی که ریشه‌نیاز به مذهب را در نظریۀ ترس، طبقه حاکم و طبقه محکوم، نظریۀ فروید و... مطرح می‌کردند، به چالش کشید.

او برای نخستین بار در سطح دانشگاه، به جای طرح مباحثی مانند «جامعه بی طبقه توحیدی» و «خودسازی انقلابی» که عناوین رایج آن روز بودند از «صیورت انسان بر صراط مستقیم» سخن گفت و با طرح ضوابط حرکت در این راه، از جمله زهد، آزاداندیشی، صبر، توکل، شفاعت، فقر، قضا

و قدر، امام و انتظار، مفاهیم اصیل و دقیق شیعی و تفاوت آن با مفاهیم دیگر را بازخوانی کرد^۱ تا نشان دهد دغدغه‌ها و دل‌مشغولی‌های او از سنخی دیگر است و می‌کوشد نقشه‌راهی را که قرآن کریم برای سعادت انسان بیان داشته، ترسیم نماید.

این مباحث که پیش از انقلاب، طی سال‌های ۵۲-۵۶ در جمع‌های کوچک دانشجویی آغاز شده بود، پس از پیروزی انقلاب اسلامی با مساعد شدن فضای دانشگاه، در جلسات گسترده‌تری مطرح شد و جنبه عمومی و رسمی یافت. عناوین درتهایی ثقلین، رساله حقوقیه امام سجاد علیه السلام، اگر فاطمه علیها السلام نبود، جایگاه و موقعیت زن در جامعه اسلامی و ده‌ها عنوان دیگر که امروزه به آسانی در نوشته‌ها و سخنرانی‌های سایر محققان یافت می‌شود، از زبان شهید مطرح شد؛ عناوینی که در میان جوانان هم‌عصر او مطرح نبود و در نسل دانشگاهی غریب می‌نمود.

آنچه ضرورت ژرف‌اندیشی در زندگی شهید دیالمه را بیشتر می‌کند آن است که «مطالعات دینی»، تخصص دانشگاهی او نبود.^۲ او دانشجوی رشته الهیات و گرایش‌های مرتبط یا طلبه حوزه علمی نبود تا تلاش‌های او حرکتی در راستای فعالیت‌های علمی-تخصصی او به شمار آید، بلکه آنچه دیالمه را واداشت تا به «مباحث دینی» وارد شود، احساس تکلیف دینی به عنوان

۱. این مجموعه سخنان در سال ۱۳۹۵ در ۹ جلد به چاپ رسید.

۲. رشته دانشگاهی شهید، دکترای داروسازی از دانشگاه فردوسی مشهد بود.